

4. Державний стандарт початкової загальної освіти/ Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462[Електроний ресурс]/Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>

5. Киричок .А. Програма етичного виховання /В.А. Киричок, Н.І. Підгорна // Почат. шк. – 1998. – № 9. – С. 46 – 49.

6. Оржеховська В. Концептуальні підходи до виховання в умовах сьогодення / В. Оржеховська //Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2012. – Випуск № 4. – 166 с.

7. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5-ти томах. – Т. 3. – Київ : Рад. Школа, 1977. – С. 7 – 283

Я. Кириляк,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник– доцент М.В. Вацьо

РОЛЬ НАРОДНО-ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ

Постановка проблеми. Оновлення змісту педагогічної освіти - важлива складова частина розбудови сучасної школи, що є головною проблемою духовного та інтелектуального відродження народу. Закон України «Про освіту» визначає метою освіти забезпечення всебічного розвитку людини як особистості і найвищої цінності. Досягти цієї мети - означає забезпечити радикальні зміни не лише у духовному, культурному, але й соціально-економічному розвитку суспільства.

Молодий шкільний вік є особливо перспективний в розвитку музичного сприймання. В цей період необхідне достатнє музичне навантаження на пам'ять дітей, яке створює запас вражень і формування інтересу до народної музики.

Коли дітей будуть навчати слухати, співати, аналізувати нашу українську народну музику, тоді музично-естетичний смак дитини буде розвиватися більш вдало.

Аналіз попередніх досліджень. В музичній педагогіці активно вивчаються питання, які пов'язані з розвитком інтересу до народної музики, художньо-образного мислення, виховання любові до народної творчості (Л. Калуська, О. Ростовський, О. Рудницька, С. Садовенко та ін.).

Проблема естетичного виховання в естетико-педагогічному аспекті широко репрезентована в спадщині видатних українських педагогів та діячів освіти – Е. Водовозової, П. Каптерева, С. Лисенкової, С. Русової, Є. Тихесвої, К. Ушинського.

Деякими науковцями фольклор аналізується як естетико-філософське явище, яке у своїй різноманітності має особливий емоційний, естетичний,

моральний вплив на виховання підростаючого покоління (В. Верховинець, А. Іваницький, Е. Печерська та ін.).

На основі досвіду кращих педагогів-дослідників розроблені концепції, програми музичного виховання і навчання, які ґрунтуються на основі вивчення народного музичного мистецтва (А. Зінченко, О., Г. Падалка, Ростовський, А. Усова, Л. Хлебнікова, М. Яскулко).

Метою статті є показати значення української народно - пісенної творчості у музично - естетичному вихованні учнів початкових класів, охарактеризувати методи та форми використання народно- пісенної творчості на уроках музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. «На основі аналізу різних тлумачень поняття «естетичне виховання» можна зробити висновок, що це поняття можна трактувати як педагогічний процес, спрямований на формування й розвиток естетичних почуттів, потреб сприймати, оцінювати прекрасне та творчо діяти у всіх сферах життя, зокрема й у мистецтві» – зазначає науковець М. В. Вацьо [5, с. 18].

Завданнями естетичного виховання учнів початкових класів є наступні:

1. Формування естетичного ставлення до дійсності, естетичних уявлень і суджень.

2. Освоєння дітьми естетичної діяльності. Це завдання передбачає розвиток естетичного і художнього сприймання, формування умінь і навичок виконавської художньої діяльності, втілення елементів прекрасного в побут, стосунки з людьми, ставлення до себе.

3. Розвиток загальних і спеціальних художньо-творчих здібностей дітей. Від того, наскільки правильно будуть помічені художньо-творчі здібності дитини, наскільки вміло буде спрямований їх розвиток, часто залежать її мистецькі успіхи в майбутньому, підтвердженням чого є безліч фактів з історії мистецтв і сучасної дійсності. Ці здібності формуються в процесі засвоєння способів діяльності – сприймання, виконання і творчості.

Український музичний фольклор допомагає кожній дитині швидко запам'ятати й репродукувати композиційну побудову музичного твору. Спочатку – веселих пісеньок-пестушок і колискових пісень. Згодом – різноманітних жартівливих ігор, скоромовок, загадок, лічилок, небилиць, пісень-казок, дитячих ігор-пісень, якими дорослі постійної супроводжують будь-які моменти повсякденного життя дитини, з використанням ритмічних рухів, дитячих музичних іграшок та музичних інструментів, що надовго запам'ятовуються, справляють на дитину різні музичні враження, розвивають музичні здібності [5, с. 4].

Народна пісня – один із найбільш поширених жанрів музичного мистецтва. Пісенний музичний фольклор – скарбниця людської духовності, яка захоплює почуття, розум і серце. В українській пісні відтворюється світогляд народу, його морально-етичні та естетичні цінності, багатовіковий досвід виховання підростаючих поколінь у дусі високої духовності та моралі.

Українська народна пісня повинна стати основою музичного матеріалу, який використовується на уроках музичного мистецтва в початкових класах.

«Вивчення й пропаганду пісенного спадку народу варто здійснювати не епізодично, а доцільно кожний розділ уроку (хоровий спів, сольфеджіо, гра на дитячих музичних інструментах, слухання музики тощо) будувати на народнопісенному матеріалі» – вважає науковець І. В. Ройченко [4, с. 16].

Одним із дієвих засобів формування та розвитку народної музичної культури молодших школярів є музично-пісенне мистецтво. Важливим завданням педагога є залучення учнів до пісенно-виконавської діяльності, вміння допомогти їм зрозуміти умови і причини появи народного музичного мистецтва, осмислити його значення в життєдіяльності людини.

Для цього доцільно на уроках музичного мистецтва в початковій школі проводити роз'яснювальну роботу з історії походження народної музики, її призначення, характеру. Акцентувати увагу молодших школярів на тому, що саме народна мелодія спроможна з художньою силою виразити заповітні думи, сподівання, надії, радісні та сумні моменти життя нашого українського народу.

Побутують різні жанри української літературно-музичної народної творчості: пісні, частівки, забавлянки, заклички тощо. Так, у простих і ласкавих колискових піснях виражено щиру любов до дитини. Колискова пісня, народжена реальними потребами дитячого віку, коли тривалий і міцний сон – умова нормального розвитку, є першим художньо оформленим зверненням до дитини [4, с. 9].

Визначальний у колисковій пісні не смисловий, а звуковий (ритмо-мелодійний) компонент. Монотонний, тихесенький наспів і пестливі слова мають заспокоїти, приспати дитя, тому м'якесенькими лапками підступає до мальованої колісочки пухнастий, волохатий, муркотливий котик, голуби приносять на крилечках сон-дрімоту, і фантастичні Сонко і Дрімота в колискових піснях діють як люди, що цілком відповідають дитячому світосприйняттю [5, с. 63].

*Ой ну, люлі, коточку,
Не сиди в куточку.
Піймай собі мишку,
Та ходи в колиску!
Мишка буде грати
Котик танцювати,
А дитина спати.*

Існує багато цікавого музичного матеріалу для показу народної основи творчості різних композиторів. Це і обробки народних пісень, і їх "цитування", і створення композиторами своєї власної музики, близької до істинно народної за своїми музичними образами та інтонаційно-мелодичним складом. Прикладом можуть бути обробки народних пісень М.Лисенка, М.Леонтовича, Ф.Колесси, Л.Ревуцького, Б.Лятошинського; симфонічна творчість С.Людкевича, Л.Ревуцького; романсова та хорова творчість Я.Степового, К.Стеценка, М.Лисенка [1, с. 3].

В формуванні інтересу до народної творчості велике значення мають такі педагогічні прийоми, які дають можливість не тільки емоційно сприймати музику, але й вміти думати про неї.

Під час бесіди учням цікаво відповідати на питання «чому?», «а як ти думаєш?» – вчитель створює проблемні ситуації і цим самим змушує учнів задуматись, співставити, порівняти, згадати, зробити узагальнення, висновки.

Висновки. Вивчення народних пісень стимулює творчу активність учнів. Важливо тільки вміло використовувати різноманітні прийоми, узгоджуючи їх з відомими методами навчання. Українська народна музика має вплив на формування емоційної та інтелектуальної сфер, естетичних смаків, духовний світ, становлення інтересів та ранній розумовий розвиток дитини. Український дитячий музичний фольклор є основою для загального музично-естетичного розвитку й становлення музичної культури школярів, комплексного формування й послідовного прояву особливих музичних здібностей (музичного слуху, ладового чуття, відчуття музичного ритму, музичної пам'яті), відображення їх у дитячій музичній творчості.

Література

1. Вацьо М.В. Музичний фольклор в естетичному вихованні школярів / М. В. Вацьо // Кафедра вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти – Вінниця: ВДПУ, 2017 – С. 1-8 // <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/3271>
2. Вовк М.В. Методика музичного виховання молодших школярів. / М. В. Вовк – Івано-Франківськ, 2007. – 264 с.
3. Зелененька І.О. Співають діти на уроках музики початкових класів. / І. О. Зелененька – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. – 169 с.
4. Ройченко І.В. Використання фольклору на уроках музичного мистецтва в початкових класах. Навчально-методичний посібник/ І.В. Ройченко . – Вінниця: ММК, 2016. – 54с.
5. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів, пряму підготовки «Початкова освіта». / Автор М. В. Вацьо. – Вінниця, 2015. – 120 с

Т.В. Коваль,
канд. пед. наук, ст. викладач
кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

НАРОДНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Формування національної культури молодших школярів набуває першочергового значення в умовах розбудови незалежної